Dr. ERMIL NICHIFOR

MEDICINA ȘI MUZICA

- completări februarie 1979 -

(manuscris)

CUPRINS

Februarie 1979

„Cine iubeşte omul, iubeşte şi arta" (Alfred de Vigny)

Natura, viaţa şi omul cu acţiunile şi gîndurile lui alcătuiesc un tot inseparabil care se întrepătrunde.

— Legăturile artei cu medicina sînt multiple:

Medicina s'a dezvoltat mereu şi a căpătat din ce în ce mai mult o fundamentare ştiinţifică, cuprinzînd fizica, chimia, matematica — dar nu a pierdut nici un moment din vedere obiectivul principal: apărarea
întărirea
şi redobîndirea
sănătăţii oamenilor. Prin aceasta medicina rămîne strîns ancorată în umanistică, rămîne mai ales o „artă" de a vindeca.

mai corect se poate spune
că medicina modernă e o
știință și o artă.
Medicul bun în întîlnirea
lui cu omul bolnav, este
mai mult de cît o persoană
care înregistr. simptome, elaborează
un diagn. și prescrie un
tratament. El nu se adre-
sează unui obiect de studiu.
Comportarea strict obiectivă, "rece
de la distanță" îl expune adesea riscului
unui diagn. incorect și
mai ales unui tratament în
care elementul psihoterapic
— atît de important! — nu
există.
Deci cu toate perfectia

tehnica a mijloacelor moderne de investigatie și tratament medicul trebuie să fie totodată un om de știință și un artist", căci omul este mai mult decît o mașină complicată de serie.

Adevăratul medic trebuie să fie dotat cu o deosebită intuiție umană, să aibă o înțelegere deplină pentru cei în suferință, să iubească viața, natura și omul. Pentru desvoltarea acestor calități nu există antrenament" mai bun decît "trăirea artistică.

Medicina mai mult decît oricare altă profesiune, este cea mai direct legată de om, de întreaga sa existență, însoțindu-l de la naștere pînă

la ultima sa răsuflare. Dintre arte aș zice că muzica este cea „mai umană”, exprimînd ceeace „cîntă din inimă” (cum spunea Enescu), principala ei sursă de inspirație fiind omul, bucuriile și suferințele sale sufletești.

Apare deci firesc ca medicii să devină deosebit de sensibili față de manifestările artistice și mai ales receptivi față de arta sunetelor.

Oscar W. spunea undeva în scrierile sale că se poate trăi și fără artă, dar că o asemenea viață este incompletă, lipsită de eufonia

trairilor estetice —

— Pe de altă parte multe din capodoperele muzicii universale au putut fi scrise grație științei medicale, care în multe cazuri a reușit să prelungească viața amenințată de boală a unui compozitor, sau alinându-i suferințele i-au redat puterea creatoare —

Astăzi datorită creșterii duratei medii a vieții, asistăm la din ce în ce mai multe opere de artă de maturitate și la perioade de creație mai intense

(Mozart — Beeth

Bolile unor compozitori celebri – relațiile amicale dintre muzicieni celebri și medicii lor curanți:

Händel – doctor Arbuthnot

pg 31 · Beethoven – Dr Franz Wegeler.

Schumann – Dr Hasenclever.

Chopin – Dr Matuszinski

Muzica în medicină – (meloterapie)

pg. ~~18~~, 20

Medici mari muzicieni:

(– Berlioz)

– Borodin – compozitor genial și profesor de chimie medicală

– Theodor Billroth – promotor al chirurgiei moderne

și muzician — mare prieten
și inspirator al creației
lui Brahms.

— Albert Schweitzer, filozof
medic, muzician, luptător
pentru cauza păcii
(Dr. Blaja)
Spital în Africa ecuat.
franceză — Gabon — Lambaréné
90 ani

La noi — Dr. Obedenaru
Trecut — pianiști — prof. Teodori
— prof. Marcovici
— prof. Stăncescu
mai recent — Emil Gheorghiu
— Victor Papilian
— Dorin Dumitrescu

Orchestra de Cameră a Med.

Buc

Cluj.

Urmașii lui Esculap
servesc cauza zeiței
Euterpe.

mitologia

Apolon zeul soarelui, poeziei
și muzicii (cînta la liră)
↓ Fiul lui Aesculap =
cel care alină suferința =
zeu al medicinii

În templul său din Epidaur
Esculap folosea ca mijloace
de tratament ierburile și
muzica

În concluzie — muzica și medicina — și una și cealaltă încearcă să mențină omului condiția sa umană

Medicina și muzica în aparență două domenii îndepărtate — în realitate din timpuri străvechi într'o strânsă legătură.

A. Lockwood:
„Bolile muzicienilor
(probleme medicale
ale muzicienilor")
N.E.J.M. – 26 Ian.
1989

Vol. 320 : 221 – [crossed out]
№ 4

H. Lederman (editorial)
Performing arts
"medicine"
N.E.J.M. 1989, 320 – 246
№ 4 [crossed out]

Propranolol (Nadolol)
are un efect bun
asupra turb. prod. de
anxietate în performanţ.
cântăreţilor (muzicienilor)
(mai bun ca Diazepamul)

Alan. LOCKWOOD : Probl. medic. ale muzicienilor. profes.

57% au probl. medic. legate de meserie, cari le pot amenința cariera.

Cele mai frecv. sînt lez. de supra-solicit. a unit. mușchi-tend., cu dureri mai mari sau mai mici; în mîna suprasolicit. cînd începe să cînte — mai des sînt afect. cordarii". dator. mișcarilor repetitive în timpul lungilor ore de studiu. Femeile sînt mai des afect. — Repaosul este baza trat.

? Sindr. de „impingement" neural (compresie) ce afect. n. median și cubit sau the thoracic outlet.

„crampa muzic." „Distonii focale" pot afecta parte sau toti mușchii mîinii sau mușchii ambușurii (poziția buzelor la suflatori). Unele sînt f. rezist. la trat.

Stressul, în spec. anxiet. de performanta" pot afecta" perform. Sînt f. utili ag. blocanti beta-adrenergici, dar sînt adesea utiliz. fara suprav. medic. ! Ei pot

(2) pereveni drept.
Muz. și med. au fost tot strîns legate.
Apollo medical, citat în primele
versiuni ale Hippocratic ~~[illegible]~~ jurămînt
a fost un muzician complet.
„Shamanii" care au fost prob. primii
„îngrijitori ai sanatatii, continuă să utiliz
muz. și dans., ca bază a trat. lor.
În St. U. există cel puțin 17 Centre
specializ. care se ocupă cu proble.
med. ale instrum. de perform.

Disabilitatea și Muzicianul

Complexit. neuro-musc. a actului
muzic. de înalt nivel face ~~muzicia~~ instrumen-
tistul susceptibil la o varietate ~~de~~
proble. de disabling. (disabilitate,
incapacit.). La vioară - lungimea maximă
a coardei în vibrație (de la căluș
la nucă) e de 25,5 - 25,8 cm. Pe
coarda mi (cea mai înaltă coardă din
patru) pot fi cîntate 2 1/2 octave
prin modif. poz. deget. pe coarde.
Cît de mici erori în sist. bio-mecan.
care compun „unit. braț-mînă-"
dator. durerii, rigid. artic., slabiri

(3) musc., alterări propriocepțiuni și alte anomalii, pot avea efecte defav. (?) asupra ritmului și intonației (înalt. sunet.)

Mici difer. în acuratetea mișcărilor sînt ceiace diferent. pe Jasha Heif. de viol. obișn. Trebue ținută seama de toate ac. aspecte și detalii de disfuncții neuro-musc. și de dereglări prin anxietate ale conținutului emoțional al actului interpretativ pt putea trata cu eficiență turburările ce survin la interpreți.

Majorit. turb. se prez. că „sindr. durer- de supra solic" (prin exercițiu), în spec. la corzi", fie profes., fie stud. de „conserv. Mai ales violoniștii, sînt afect.

Turb. clinice.

Sindr. de suprasolic — prin exercițiu (repetiții) peste limitele fiziol! → supra-uzare

Femeile sînt mai obișn. afectate.

Se prod. modif. patol. la nivelul unit. mușchi-tendon., cu modific.

(4) degener... ale fibrelor musc.
Interes. unit musculo-tend. — și după
natura instrum. — mai ales mâna
poignet, antebr., și umeri și umăr.
La instrum. cu claviatură sînt mai
ales interes. interosoșii — deg 4, 5 mai
ales.
La corzari — flexorii și exten. - mâinilor
dr. (arcuș) — și stîngă, precum și
ai umăr. și cefii (care suportă instr.)
La flaut se pot prod. pareselefii
în deg. mâinii stg.
La oboi și tr. crest. pres. intra tor.
cu afect. întoarcerii ven. la inimă
Pacientul muzic. trebue examin. în
timpul și imediat după execuție.
Simpt. suprasolicitării musculo-tend.
sînt: dur., slab., pierd. a control.
motor fin., care afect. cîntarea la
instr.
Trat. se împarte în două faze:
— În stadiul acut — baza este
repaosul. Se mai poate adăuga: pung.
cu ghiață și agenți anti-infl. ne-
steroid, ung. metil-salic. local.
— Faza de reabilitare, cu exerc.

(5) de exterior și contr. a unit. mux-tend., și revoluție treptată la execuție.

Deoarece vascularizația tend. este săracă, trat. trebuie să dur. 5-8 luni în cazurile severe.

Cu un bun trat., 80% din boln. pot fi recuper. pt. instrum.

„Neural impingement" (compresie) „Încarcerare nervoasă" e o formă de lez. de suprasolic.: nervul e comprim. de hipertr. tend. și musch. produsă de utilizarea lor exagerată.

„Sindr. de tunnel carpal" este forma cea mai frecv. a neuropatiei de compresie (sechestr.) la mulți muz., cu parest., slab. și lipsă de control - deci numai când cântă.

Hipertr. și infl. tend. ce trec prin tunelul carpal presează n. median → tulb. funct. -

De făcut și o electromiogr. -

Trat. ac. „sindr. de compr. nerv." este conserv.: repaos. - Numai când nu reuș. se trece la tr. chir.

Femeile fac mai frecv. această

(6) și parest. dependent de pozitie, în trit. infer. al plex. brah.
Electromiogr. poate difer. forme neurogenice de sindr. de tunel carpal. Desen rx. col. cervic. poate să confirme sindr. de compresie de plex brah., sau de coasta cervic.
Trat. fiziat. + ajustari ale instrum. pt. a îndepărta greutatea dinspre de umar

Distonii focale
- "E vorba de nevroze ocupationale" ale muzic. "Cea mai frecv. e crampa muzic." Ex. electrofiziol. "demonstr. anomalii ale control musc. Pac. prez. încordare, când cântă". Poate interes. și muschii faciali, cu pierd. embouchurii la suflatori.
- Patog.: distoniile focale e controv. Nu există lez. cerebr. patente. Uneori e asoc. cu traum. sau cu sindr. de suprasolic." — , dar de "fapt este o anomalie" cerebr. de tip nevrotic.
Trat.: Carbamazepin a dat

(7) unen regalt. : Diazep. –
deas. propranolol. , antidepres-
triciclici
Psihoterapie , reantrenament
musc.

Stresul psihologic

Obs: O anumită doză de stress și anxietate concentrează atenția și este neces. pt. o perform. optimă, nivele excesive sînt sigur detrimentale.

Anxietatea poate fi centrală sau somatică în manif. sale, după cum e limitată la factori psihologici sau prezintă efectele generale ale unei mari activ. adrenergice.

Anx. somatică e f. imp. la soliști și e denumită „frica de scenă" sau „anxiet. de perform.".

„Anx. de perf." e un sindr. cu: nervoz., frica, tremor, tach., resp. încord., transp. ale palm., uscac. gurii, greață, nevoie urg. de a urina prin tonus adrenergic crescut. Tremor. afect. Cordarii, uscac. gurii și scurt. respir. pe suflat. și cîntar. Apar. ac. simpt. panichează și mai mult pe soliști.

(8) Pt. preven. ac. simpt. sint f. bune bloc. β-adren. (Propr.). Deci Nadolol
— Simpot. și afec. deterior. perform.
— 20 mg. Propr. luat înainte de conc. dă un excel. control al ac. simpt. fără să aibă efecte, fără să scadă puterea de concentrație și vioisia (bucuria) (bună dispoziție) în execuție. E utilizat de aceea de mulți soliști. Trat. trebue să fie scurt și să dea permal. sensibile a muzic. reîncrederea

Implic. probl. medic. ale solist. fizice (instrum.)

Durerea (nu e o reacție normală a execut. muzicii.
Repaosul e un aspect f. imp. al trat. pt. sindr. de suprasolic. (over-use)
Atenție în special la copii și adolesc. să nu facă sindr. de suprasolic. (supra-uzura) și în spec. dacă cîntă la vcel sau bas. Să nu se exager. de prof. cu acele și dificult. de studiu, și să se țină seama de „conditia

(9) fizică" a elevului (ca la antrenorii sport).

<u>R. Lederman</u>: „<u>Medicina interpretilor muzic.</u>"

La Beeth. surdit. a început la 29 a. a progr. inexor. până la moartea sa, 28 a. mai târziu (57 a.). S'a spus că ar fi fost dator b. Paget sau că a fost sechela unei boli infect. ac. (f. tif.). La autopsie craniul său era neobișn. de gros și n. audit. erau f. atrofici.

N. Paganini a sufer. de un număr de boli, ~~și~~ inclus. o infecț. ac. la 6 ani, prob. pojar, care l-a dus la coma prof. și era cât pe aci să fie înmorm. Mai târziu s'a spus că a mai avut tbc, sif, osteomiel. mandib. El avea o <u>extraordin. hiperextensib. a artic.</u> ~~și~~ s'a spus că a avut sindr. Marfan sau altă formă de turb. a țes. conj". sindr. Ehlers – "Danlos.

(10) R. Schumann. a avut prob. o „disordine afectivă bipolară". A fost pian. virtuos, dar a fost oblig. să întrer. cariera de pian., din cauza unei turb. neurn. la niv.-deg. mîinii dr., din care cauză a fost scutit de milit. și la îndrum. exclus pe compoz. Nu se știe dacă a fost o „distonie focală", o lez. de tendon self-inflicted, sau o încarcerare de nerv".

„Recent Gary Graffman, pianist celebr. a făcut o distonie locală la mîna dr., și a fost tratat cu foarte puțin succes de 18 doct. — A scris o carte despre probl. sale medicale nerezol., ceia ce a atras atenț. probl. și a demonstr. necesit. unei special. medic. pt. muzicieni și artiști. —

(11) – Executanţii de înalt nivel au probleme medicale speciale (unice!)
– „Frica de scenă" – anxietate de performanţa
– Muzic. de multe ori ajung la această „frica" din cauza probl. din familie (agitate) care s-au produs în copilărie şi anilor lor de formaţie, produse de alegerea ac. cariere.
Ocaz. ac. stress e produs şi de probl. de a-şi păstra serviciul (reangajare supra-solic.), care se văd la membrii marilor orch.
Se pot prod. simpt. somatice şi de origina pur psihică destul de des. la ac. muzic. Probl. somatice şi psihologice ale acestor „performer" sînt f. complexe şi numai cunoaşterea lor poate oferi o prevenţie efectivă şi reabilitarea bolilor somatice şi mentale ale muzic.

Propr. (Nadolol) trebuie dat în doze mici, ca să nu afecteze performanţa (în spec. la cîntăreţi). În

(12) doze mai mari strică perform.

La cîntăreții de alămuri (bas-tuba), din cauza marelui volum de aer necesar instrumentului, se pot produce episode de alkaloza respiratorie acută în pasagiile de fortissimo sau sustenuto, cu: confuzie, parestezii, și alterarea puterii de concentrare - deasemenea la flautiști, al căror instrum. necesită uneori mari vol. de aer.

Alcaloza respir. ac. poate prod. la ac. execut. hiperexcit. neuro-musc., pînă la tetanie. Simpt. datorite "încarcerarii" nervilor proveniți din plexul brahial pot fi exager. de alkaloza acută. Simpt. de alk. resp. acuta pot fi interpret. uneori ca datorite anxietatii, și pune dg. incorect de "anxietate de perform".

Tott. trebue să analizam la ac. instrum., în ce măsură contribue alkal. resp. ac. la turb. medic.

(13) ale performerilor muzicali.
La instrum. de vînt" execuția poate conta ca un "test de efort" și limitări asimptomatice ale funcției pulm. pot deveni manifeste numai cînd instrum. cîntă ("dispneea de instrum. de suflat")

Beta-bloc. pot elimina multe simpt. neplac., dînd instrumentiștilor libertatea de a se concentra la toate elementele execuției muzicale, inclusiv creația și nivelul dorit al tensiunii emoționale.

Bolile marilor muzicieni

Prin posibilitățile ei tămăduitoare, medicina a stat totdeauna alături de slujitorii muzicii. Se poate spune că indirect, pe măsura creșterii eficienței mijloacelor de tratament, medicina a contribuit dealungul timpului la îmbogățirea creației multor artiști.

În biografia marilor compozitori suferinzi apar totdeauna și numele medicilor care i-au îngrijit și care le-au fost de obicei și foarte apropiați, prieteni.

Unii muzicologi au tendința de a stabili relații dela cauză la efect între suferințele compozitorilor și operele lor. În frământările muzicii lui Schumann ei văd - astfel - manifestarea unei boli psihice. În paginile inefabile din ultimii ani ai creației beethoveniene, unii deslușesc - ca maximă interiorizare și

dramatism - efectul surzeniei. Fără a atribui bolii însăși creația artistică, totuși nu se poate nega răsunetul, influența pe care stările sufletești pricinuite de boală au avut-o asupra creației muzicale. În acest sens, cercetarea medicală amănunțită și cronologică a suferințelor fizice și psihice în relație cu realizarea diverselor opere repre-

ziută o contribuție însemnată la cunoașterea vieții și creației unor compozitori. Literatura medicală contemporană conține numeroase studii asupra bolilor și cauzelor morții marilor muzicieni, pe baza documentelor existente: rețete, scrisori în care artiștii își relatează suferințele, fizionomia redată de pictori, măști luate după moarte, scrierile medicilor curanți, protocoale necropsice, etc..

Într-o carte apărută nu de mult la Stuttgart, Dieter Kerner analizează din acest punct de vedere viața și opera unor mari compozitori: Mozart, Beethoven, Schubert, Schumann, Chopin, Debussy, Mahler, Reger, Schönberg, Berg. În viața acestor artiști, a căror medie nu a depășit 48 ani, au existat suferințe deosebite, unele foarte chinuitoare și de durată, și care sigur au influențat creația muzicală respectivă.

Mozart a murit la 35 ani prin insuficiență renală, datorită foarte probabil unei intoxicații cronice cu mercur; Chopin, la 39 ani, doborît de tubercu-

loză pulmonară, boală care a adus sfîrşitul şi altor compozitori, printre care şi al lui Ciprian Porumbescu. Robert Schumann a murit la 46 ani într'un sanatoriu de incurabili, în urma unei boli psihice. Un cancer cu localizare intestinală a adus sfîrşitul lui Claude Debussy la 56 ani, în chinuri insuportabile. Gustav Mahler a murit la 51 ani în urma unei septicemii. Tot prin septicemie (în urma unui abces dentar) s'a pierdut şi Alban Berg la 50 ani. Max Reger a fost răpus de un infarct miocardic la 43 ani. ~~Tot o boală de inimă a pus capăt vieţii lui Arnold Schönberg la ani.~~

după două grele operaţii.

(endocardită infect. sub-ac.?) ←

Chinuiţi de boală, mulţi muzicieni şi-au împărtăşit gîndurile, neîncrederea şi speranţele acelora care încercau să le readucă sănătatea. Medicul a însemnat pentru mulţi nu numai omul de ştiinţă aliat în lupta împotriva bolii, ci şi un prieten, un adevărat duhovnic. Bella Bartok împărtăşea medicului curant nu numai semnele bolii sale necruţătoare, ci şi tristeţea fără margini în faţa sfîrşitului iminent ce-i va întrerupe creaţia. „Îmi pare rău — îi spunea el — că plec cu bagajele pline!...

Acelaşi regret reţinut reiese din

ultimile rînduri lăsate de Mozart și din confesiunile marelui Enescu, aflat în pragul morții.

x x x

Pentru Händel, doctorul londonez Arbuthnot nu a însemnat numai medicul care încerca să-i aline durerile reumatice sau violentele crize de nervi, dar și un bun prieten care i-a apreciat creația și l-a ajutat în momentele grele.

Arbuthnot este cel care l-a introdus pe Händel în cercurile oamenilor de artă din Londra, l-a recomandat reginei Ana, al cărei medic era și l-a inițiat în tainele... gastronomiei, în care era, deasemeni, un specialist neîntrecut.

În ultimii ani Händel își pierduse vederea, în urma unei cataracte. Se știe că aceiași suferință la chinuit și pe Bach înainte de a muri. Este interesant de arătat că acești doi titani ai clasicismului: Haendel și Bach, născuți în același an, au fost operați la ochi de același medic – John Taylor. Acesta, un scoțian originar din Norwich, era renumit în întreaga Europă prin intervențiile pe care le făcea și mai ales prin reclama pe care și-o asigura. El constitue însă un exemplu negativ: este tipul de medic aventurier,

care prin maniere elegante își masca ignoranța și, într-un fel, șarlatania.

x x x

Avînd de suportat povara apăsătoare a unui talent prea timpuriu, Mozart – „copilul minune", răsfățatul curților, a avut totuși o copilărie tristă, singuratică. De fapt, Mozart nu a avut copilărie. Concertele, călătoriile în condițiile grele din acea vreme, studiul intens, toate acestea însemnau pentru un copil surmenaj și epuizare. La vîrsta de 7 ani, Mozart face o boală destul de grea, cu febră și o erupție, considerată mai tîrziu drept scarlatină. Unii medici au văzut chiar în insuficiența renală care i-a adus moartea, manifestarea finală a unei nefrite cronice post-scarlatinoase. Cercetările mai noi au stabilit însă că această boală a copilului nu a fost scarlatină, ci un eritem nodos.

Mozart a întîlnit în scurta lui viață numeroși medici, unii fiindu-i mai apropiați. Tatăl lui Mozart a fost bun prieten cu celebrul medic Franz Anton Mesmer (1745-1815), precursor al psihoterapiei și meloterapiei. Mesmer emisese teoria „magnetismului animal"; după această teorie în caz de boală „magnetismul" ar fi tulburat și normalizarea s-ar putea realiza în cadrul unor ședințe de hipnoză însoțite de muzică. Mesmer utiliza pentru aceasta pianul sau un instrument curios,

verillonul, mai numit și „orga de sticlă", la care a cîntat și micul Mozart. Doctorul Mesmer pretindea că vindeca cu metoda sa „orice boală" și a făcut un timp senzație la Viena și apoi la Paris. Copilul genial Mozart i-a dedicat opera sa Bastien și Bastienne.

psihoterapie

La 28 ani, Mozart pierde un bun prieten, un alt medic Siegmund Barisani. Cu acest prilej, el exprimă în rînduri emoționante durerea pe care i-a pricinuit-o moartea acestuia.

Sănătatea lui Mozart a fost totdeauna destul de fragilă, ca și constituția sa, lăsa pînă la vîrsta de 33 ani el a activat intens, compunînd cu febrilitate zeci de opere nemuritoare și concertînd în marile ~~cap~~ orașe muzicale ale Europei de atunci (Viena, Salzburg, Praga, Paris)

Cu 6 luni înainte de a muri, Mozart începe însă să se simta rău: are dese dureri de cap, amețeli, obosește foarte ușor. Are mai ales sentimentul apăsător că este prada unei grele boli și sfîrșitul nu-i este departe. Într'o scrisoare adresată lui Da Ponte, autorul multor librete de operă, el spunea: ... „îmi dau bine seama, cineva din mine îmi spune: Ceasul tău a sunat! Va trebui să mor. Sînt aproape de sfîrșit, înainte de a fi putut să mă bucur ~~deplin~~ pe deplin de talentul meu. Viața a fost totuși atît de frumoasă!" Era

preocupat tot mai des de gândul morții. Intr'o frumoasă zi de toamnă, stând pe o bancă în Prater alături de soția sa Konstanze, gândurile negre au pus din nou stăpânire pe el, în timp ce din ochi i se scurgeau lacrimi ....., „nu, nu, o simt foarte bine! Cu mine nu va mai dura mult. Cu siguranță, mi s'a dat otravă! Nu pot să scap de gândul acesta.....”

Ultimile sale suferințe sint îngrijite cu mult devotament de medicul său curant. Este chemat la un consult și profesorul Sallaba.

In acest timp el compune totuși cu înfrigurare Recviemul. Cu două săptămâni înainte de a muri, el scria aceluiași Da Ponte: „.... Eu continui să lucrez la Recviem. Pentru mine munca este singura rațiune de a exista. Nu tremur în fața sfîrșitului pe care îl simt apropiat.... In fața ~~destinului~~ nedreptății destinului nu pot protesta decât lucrând, creând...... și astfel sfîrșesc eu, străduindu-mă să realizez o lucrare care va fi cînticul meu de înmormîntare!....

La 4 Decembrie 1791, în vîrstă numai de 35 ani, moare genialul Mozart.

Discuțiile în jurul cauzei morții lui nu s'au terminat încă. Multe diagnostice puse în trecut trebuie renegate astăzi.

Este aproape sigur că nu a suferit de tuberculoză pulmonară. Dacă ținem seama de

semnele bolii, de unele documente din corespondența lui Mozart și de aprecierile unor contemporani, apare mai probabilă ipoteza morții prin insuficiență renală, datorită unei otrăvi cu mercur, al cărei autor se crede a fi fost rivalul său, compozitorul Salieri.

In acea epocă, opinia că Salieri ar fi fost vinovat de moartea lui Mozart avea o circulație destul de largă în Europa, și mai ales în Austria. In 1825, când a murit Salieri, toate ziarele din capitala Austriei scriau despre bănuiala ce plutea asupra lui, în legătură cu asasinarea lui Mozart.

Chiar Salieri recunoscuse în mai multe rânduri că este autorul acestei crime. Dar mărturisirile lui fuseseră făcute în perioadele de delir ale bolii nervoase de care suferea și de fiecare dată după criză le desmințise, așa încât dubiul stăruia.

Se pare deci că vina acestuia este definitiv stabilită. In orice caz muzicienii i-au aplicat într'un acord tacit cea mai grea pedeapsă pentru un compozitor: lucrările lui Salieri nu au mai fost executate dela moartea sa până astăzi în nici o sală de concert, în nici un teatru de operă. Numele lui Salieri ar fi fost dat cu desăvârșire uitării dacă nu s'ar fi asociat cu cel al victimei sale: W. A. Mozart.

x
x x

Viata lui Beeth. a fost aproape continuu chinuită de boli grele ce depășeau posib. limitate ale medic. din timpul său. Numeroși sînt medicii cari l'au tratat. Unii au trebuit să suporte ieșirile viol. ale personalit. covîrșit., ce-și revărsa uneori revolta în fața neputinței medicilor și medicinei.

„Titanul dela Bonn" și-a găsit printre medici și un adev. prieten, căruia i-a împărtășit în numer. scris. atît frămînt. artistului, cît și necazurile pacientului. Este vorba de doctorul Fr. Wegeler, prof. la Univ. din Bonn. La doi ani după ce Beeth. se muta la Viena, se refugiază acolo - cu ocazia invaziei arm. franc. - și Wegeler. B. scria odată plin de căință lui W., față de care se purtase nedrept: ...„...!"

pg. 31.

W. este printre primii căruia B. îi încredinț. cumplita sa taină: Iată, sînt 3 ani de cînd auzul îmi slăbește din ce în ce mai mult"....

Surditatea, sinistru joc al unui destin nemilos, a afectat profund firea clocotitoare a lui B, și a jucat cu siguranță un rol import. în creația sa. Credem însă că este o exager. să se considere că ac. infirmit. ar explica în întregime făgașul nou prin care muzica sa atinge culmile, unii istoriografi mergînd pînă la a spune că „putem fi recunoscători surzeniei sale!"

In afară de surzenie, B. a avut de suportat și durerile unui trat. pe cît de ineficace, pe

atît de chinuitor: multiple aplicații de lipitori pe urechi și membrele infer., indicate de Dr. Währing. Schimbîndu-l pe acesta cu prof. Dr. Schmidt, iată ce scria B. prietenului său Wegeler: ...„Nu-l schimb cu drag inimă, dar mi se pare că Währing este un practician îngust; el nu-și însușește idei noi, citind...".

Pentru a înțel. mai bine starea suflet. pe care i-a produs-o pierderea auzului, voi da citire „testamentului" său spiritual scris în 1802 în satul Heiligenstadt, unde se găsea singur, izolat, după sfatul prof. Dr. Schmidt.

pag 32, 33. „..O voi, oameni,"....XX pag 32, 33.

Prof. Schmidt a murit înaintea lui B. și nu a lăsat o descriere a bolii. B. devine apoi pacientul medicului Giovani Malfatti, distins internist, fondat. Soc. medicilor din Viena, și apoi al asist. acestuia: Dr. Bertolini. Coresp. lui B. către Dr. Bert., de o mare valoare docum., s'a pierdut din păcate: după 4 ani dela moartea compoz., Bert. - suferind de holeră, își arde toate scrisorile.

Cauza surd. lui B. nu este deplin elucid. Medicii timpului au consid. drept urmarea unei febre tif. sau unei gripe. Alții au socotit-o ca o complic. a unei infecții luetice, cu prinderea urechii interne, sau sifino, alții ca o otoscleroză cu surdit. de percepție.

Deși de o constit. robustă, B. a suf.

zis destul de mult. A avut variolă în copilărie, boală care și-a lăsat pecetea pe fața sa. A mai avut în tinerețe: febră tif. sau t. exant., apoi astm cu crize repetate în fiec. iarnă! În fine, dese crize durer. abdomin., boala de „obișnuită", cum o numea el. Turburările abd., ~~[illegible]~~ aproape perman., se datorau f. prob. unei ciroze hepatice, care de altfel a fost și cauza morții. Cu 2 zile înainte de a muri, B. se adresa prietenilor, conștient de iminent. sfârșitului: „Plaudite, amici; finita est comoedia!"

Printre cei 15 medici care l'au îngrijit în tot timpul vieții s'au numărat și interniști celebrii din Viena ca: Joh. P. Frank, pionerul medicinei preventive, Jakob von Staudenheimer medic la curtea împărat. Josef II-lea, prof Anton Braunhofer și în fine celebrul Anton Wawruch, amator de muzică și excelent violoncelist. Acesta, ~~[illegible]~~ pătruns de genialitatea pac. său, a prezentat imediat după moartea acestuia o descriere amănunt. a simpt. și evol. bolii.

Necropsia, efect. de Dr. Joh. Wagner, asistent de Karl von Rokitansky (este prima din cele aproape 60.000 de necropsii pe care acesta le va efectua în cursul unei strălucite cariere medicale) confirmă diagn. de cir. hepat.

Cu pioasă atenție, medicii din vremea lui B. și după aceea până în zilele noastre,

s'au aplecat asupra tuturor izvoarelor și au încercat să descrie bolile suferinței lui și să le explice. În acest fel, rugămintea adresată prof. Schmidt în test. dela H. a fost totuși îndeplinită.

x
x x

Rob. Schum., marele comp. romantic germ. a avut de sufer. în scurta sa viață chinurile și rătăcir. cauzate de o gravă afect. psih.

Tatăl său, conștient de talentul vădit de timpuriu, îi pregăt. o form. cult. muzic. sub îndrumarea lui Weber. Pe neașteptat. însă moare și tatăl său și apoi Weber și tânărul Sch. notează în jurn. său: „Mă aflu aruncat în viață, asvârlit în noaptea lumii fără conduc., fără prof. și fără tată"...

El renunță la studiile în drept și se consacră pianului, dar o crampă la un deget îl împiedică să ajungă la virtuozitate.

De statură mijloc., cu o fire închisă, tăcut, f. miop, cu o voce joasă, Sch. trăiește intens și intensificat o viață agitată, de creație artistică epuizantă, nemulțumiri în viața intimă și neajunsuri materiale. Are diverse fobii (fobia holerei, teama că-și pierde respirația, că-și pierde rațiunea), stări de melancolie, insomnii, apoi iarăși teama de otrăvire și de moarte.

Un medic homeopat îi interz. orice fel de misc. și orice activit. Mai târziu o cură de băi îi aduce o oarec. amelior. trecăt.

Revine durerea de cap, tulburări ale au-

grelei, un defect în vorbire care devine lentă, apoi are nopți rele terifiante, halucinații.. În 1854 încearcă să se sinucidă aruncându-se în Rhin. Este salvat de Dr. Hasenclever și de un infirmier și internat în spital la Bonn. Acolo își revine, recapătă pentru un timp forțele și compune din nou. Dar tabloul apăsător al spitalului de incurabili psihici îl face să se cufunde din nou stări obsesive și apoi în apatie. Moare la 29 iulie 1856 – la 46 ani – fără nimeni alături, singur printre ceilalți incurabili din spital .

Protocolul necropsic lăsat de dr. Bichart este incomplet și uneori contradictoriu. Stabilirea cu precizie a bolii lui Sch. nu s-a realizat încă. Rămân încă în discuție 3 posibil.: 1) paraliz. gener. progresivă (neurolues) – contestată tot mai mult – 2) schizofrenia și 3) hipertensiune arterială predominent cerebrală. După istoriograful D. Kerner ar fi vorba de o schizofrenie la care s-ar asocia și factori organici (manifestări cerebrale hipertensive).

Suferințele cumplite de boală și-au lăsat desigur pecetea pe unele momente din creația marelui compozitor: alături de paginile optimiste, eroice din unele simfonii și de gingașele scene pentru copii apar apăsătoare pagini simfonice și răscolitoare și dureroase lieduri.

x

x x

Şi în viaţa altor mai muzicieni au existat perioade mai lungi de boală şi suferinţe care le-au scurtat nepreţuitele lor vieţi! Aşa s-a întâmplat cu <u>Schubert</u>, cu <u>Debussy</u>, cu <u>Mahler</u>.

Viaţa lui <u>Chopin</u> a fost scurtată de o tbc. pulmonară gravă, cu numeroase hemoptizii. A consultat pentru aceasta peste 30 medici, printre care şi pe compatriotul său Jan Matuszyński, care i-a fost şi bun prieten şi a murit de aceiaşi boală la 38 ani. A fost văzut şi de numeroşi homeopaţi şi magnetizatori; n-au lipsit nici ignoranţii care i-au recomandat pentru hemoptiziile sale.... largi venesecţii! (noroc că Chopin nu i-a ascultat, din instinct de conservare!) Ultima suflare şi-o dă în prezenţa celebrului medic <u>Cruveilhier</u>.

x

x x

Artistul ca pacient constituie o problemă deosebit de interesantă pentru medicina de totdeauna. În trecut, durata medie de viaţă era mai mică şi oamenii foarte sensibili erau mai repede seceraţi de boală. Se ştie că actul artistic presupune un consum <u>enorm</u> de energie, o cheltuire nervoasă intensă care determină adesea tulburări vegetative, uneori cu repercusiuni organice.

Medicina actuală, cu progresele ei, oferă artiştilor mult mai mulţi ani de creaţie artistică. De pe urma progreselor medicinii a câştigat mai ales categoria <u>virtuozilor</u>, astfel

ca asistăm astăzi la perioade de creație mult mai întinse (Casals, Picasso etc..) și la din ce în ce mai multe opere de artă de maturitate. —

Z.